

דבר העורכים

קוראות וקוראים יקרים,

בחרנו להקדיש גיליון מיוחד זה לים התיכון בראש ובראשונה בעקבות העלייה הדרמטית בפעילות הישראלית במימיו עם גילוי מאגרי הדלק בו ותחילת ניצולם. ההזדמנויות לפיתוח ולשגשוג כלכלי הנובעות מהתפתחות זו, מלוות בסכנות מיידיות לסביבה הימית, ומציבות אתגרים בתחומי הביטחון, התכנון, האסדרה והאכיפה, ובכללם היערכות לטיפול בכשלים ובתקלות.

התפתחות זו חוברת לתהליכי העיור המצרים את שטחי החוף והים הפנימיים, שאמורים לשמר מערכות אקולוגיות ייחודיות ורגישות ולשמש אתרי נופש וביילוי עבור אזרחי ישראל כיום ובעתיד. לכך נלווים הזיהום הגובר של הנחלים הזורמים אל הים התיכון – בביוב, בדשנים, בחומרי הדברה חקלאיים, בשפכים תעשייתיים ובאשפה. השפעות תהליכים אלה מוחרפות על-ידי תהליך שינוי האקלים העולמי, שבסביבה הימית מתבטא בהתחממות המים, בהחמצתם ובעלייה של מפלס פני הים.

מכלול הגורמים והתהליכים הללו מעמיד בסכנה את בריאותם של בתי גידול ימיים, את שגשוגם של מינים מקומיים ואת עושרו של המגוון הביולוגי, ומקל על השתלטות של מינים פולשים על בתי הגידול הים תיכוניים השונים. בגיליון מוצגים כדוגמה היבטים ייחודיים של השפעת התחממות מי הים ושל החמצתם על יצורים משקיעי גיר – אלמוגים ים תיכוניים, וההיבטים המולקולריים והפיזיולוגיים של עקות אלה, כולל השלכותיהן האקולוגיות, נידונים בהרחבה.

התדלדלות הדגה בים, תכניות לממשק דיג המבטיח קיימות, תכניות לפיתוח חקלאות ימית, תחיקה, תכנון שמורות ימיות ומגוון עשיר של תכנים נוספים נידונים כולם בגיליון שלפנינו, ואף מקומו של הים התיכון בהיסטוריה אינו נפקד. הגיליון בא גם לתקן במידת מה את ה"קיפוח" של חקר הים התיכון לאורך השנים, לעומת המחקר הרב שהתבצע על מפרץ אילת ועל שוניות האלמוגים שבו.

לאור המגמות המסתמנות מכלל המאמרים שלפנינו, נראה שקיימת התמקדות גוברת של פעילות מחקרית אקדמית ופעילות אסדרה ממשלתית בים התיכון ובחופיו, תוך תחושת דחיפות. אנו מקווים שהעמקה בתוכני הגיליון תמשוך את הקוראים אל לב לָכֵן של הסוגיות החמות והעדכניות ביותר בסביבה הימית והחופית של הים התיכון, תשפר את הבנת המציאות והאתגרים הימיים, ותסייע לקדם יישום מדיניות מושכלת התואמת את חשיבותו של הים התיכון במאה ה-21.

אנו מבקשים להודות לכל מי שסייע והקדיש ממצאו לגיליון המיוחד ובראש ובראשונה לטלי טל, לנגה סטמבלר, לגיל רילוב, לערן ברוקוביץ ולנטע ליפמן.

מאחלים לכם צלילה מהנה אל ים הידע.

צבי דובינסקי ושחר בוקמן